

“L’IEI és una eina imprescindible per al territori”

Una de les joies de la corona de l'arquitectura lleidatana és l'antic Hospital de Santa Maria, un magnífic edifici gòtic situat davant per davant de la catedral, en ple centre de la ciutat. Se'l coneix popularment com l'IEI, perquè és la seu de l'Institut d'Estudis Ilerdencs. Al capdavant d'aquesta fundació pública de la Diputació de Lleida hi ha la filòloga Carme Vidal. Ha tingut dos mestres que l'han marcada profundament: Josep Vallverdú i Josep Murgades. D'ells no tan sols va aprendre a estimar la llengua i la literatura catalana; també li van ensenyar a esmolar l'humor amb ironia. I, sobretot, a treballar. A treballar amb rigor i disciplina. Potser per això va anar a Alemanya per acabar la seva formació.

Carme Vidal Huguet és la directora de l'Institut d'Estudis Ilerdencs (IEI), la fundació pública de la Diputació de Lleida que vetlla per la cultura a les comarques de Ponent. Una feina que, lligada a la que fan altres institucions, dona grans resultats.

—Ens pot explicar exactament què és l'Institut d'Estudis Ilerdencs?

—L'IEI és una institució cultural amb un àmbit d'actuació que abraça totes les comarques i tots els àmbits de la cultura, des de l'arqueologia i la paleontologia fins a les noves tecnologies, passant per les lletres i arts, ciències jurídiques o de la vida i la salut. Per dur a terme tota aquesta feina comptem amb cinquanta treballadors i uns cent cinquanta col·laboradors. Som el servei de cultura dels 240 municipis de les terres de Lleida, en tant que la Diputació és l'ajuntament dels ajuntaments. Però no tan sols estem al servei dels municipis, sinó també de les entitats, associacions...

Quant a l'estructura organitzativa, la presidència recau sempre en el president de la Diputació. També hi ha un vicepresident i la direcció, així com òrgans de govern —la Junta Rectora i el Consell General— en què cadascun dels grups polítics de la Diputació, les universitats del territori i els consells comarcals hi són representats. Treballem, a més, amb trenta-sis consellers electes. Aquesta estructura pot semblar complexa, però cal tenir en compte que és un organisme autònom de la Diputació de Lleida. El ple de la Diputació aprova el pressupost per a la fundació i tots els acords que es prenen són aprovats per la Junta Rectora i ratificats pel Ple.

—L'IEI es va crear el 1942. Què queda d'aquells temps que ningú no enyora?

—Jo vaig entrar a treballar a l'IEI el 1988, quan ja s'havien reformat els estatuts i la institució havia iniciat una important reforma que va trencar amb un passat franquista per evolucionar cap al municipalisme. Hi ha qui es pot preguntar si realment calia seguir, si fan falta les diputacions, si no hi ha massa administracions. Sincerament, en el cas de l'IEI dic que sí; des que sóc a la direcció m'he adonat que som una eina imprescindible per al territori. Com més petit és el municipi, menys recursos té. De vegades no es tracta tant d'una qüestió d'ajut econòmic com d'infraestructura tècnica i humana. Però no es tracta només d'això. L'administració mare, la Generalitat, no

ELENA VALLES

"Si hi ha col·laboració institucional, molt millor, perquè sumem esforços. Si aconseguíssim un pacte cultural, ja seria la glòria, però fins que arribi hem de col·laborar tant com puguem."

podria assumir en solitari la restauració del patrimoni, per exemple. Nosaltres creiem en la política de la gota d'oli, que ens ha permès restaurar la catedral de Solsona, per exemple. Entre la Generalitat, la Diputació, el Capítol, l'Ajuntament i el Consell Comarcal fas un paquet prou important per dur a terme les obres amb cinc anys. Tenint en compte que hi ha tantíssima feina a fer, perquè la història ens ha anat com ens ha anat, penso que la Diputació de Lleida, i per extensió l'IEI, encara té un paper importantíssim.

—Com es defuig del centralisme tenint en compte que el territori de Lleida és tan gran, dispers i desigual?

—Jo sóc d'un poble petit, Torregrossa, al Pla d'Urgell, i potser per això estic molt sensibilitzada amb el tema. L'IEI no només programa arreu del territori, sinó que col·labora donant suport tècnic i humà a moltes iniciatives de comarques. És una feina que no es veu, però que és envejable. També tenim clar que quan es programa una exposició a la sala Gòtica de la seu de l'IEI no hi pot estar quinze dies, sinó un mes, com a mínim, perquè també hem de pensar amb la gent de fora que va de tant en

tant a la ciutat. Els hem d'oferir la possibilitat de consumir cultura quan vénen a Lleida, perquè és ciutat de serveis. Per això procurem que a la sala, que es troba un lloc privilegiat de la ciutat —per l'edifici en què es troba—, es programin diferents llenguatges artístics que permetin educar aquest públic que hi accedeix per la seva situació estratègica i pel carisma de l'edifici, però que difícilment s'hi desplaçaria com a consumidor cultural.

—Com es fa per ser coherent amb els estatuts de la casa sense caure en el localisme?

—Com deia Pla, cal aconseguir que allò local es faci universal. I per fer-ho, a l'hora de programar activitats no hem de desmerèixer allò que és nostre, però no perquè sigui nostre al mateix temps ja ha de ser considerat. La cultura també és un mercat. Hem de ser exigents i rigorosos, com en l'ensenyament o la sanitat. Evidentment hi ha coses que són més objectives a l'hora de jutjar-les i n'hi ha que són més subjectives, perquè en la cultura entra el sentiment i les sensibilitats, que són difícils de valorar. Tenint present això, afegiria el que deia el professor Fontana: és a través de la

microhistòria que s'escriu la Història, en majúscules.

—De fet, des de l'IEI s'advoca per exportar cultura.

—Si allò que fem té prou entitat, cal saber-ho vendre a fora. Ja hem consolidat projectes al País Valencià, a les Illes Balears, a la Catalunya Nord i a Andorra; amb la Universitat Autònoma, la Central (UB) i la Pompeu Fabra, de Barcelona; i també amb l'Institut Ramon Llull i amb l'Institut d'Estudis Catalans, a través dels quals exportem exposicions.

—Tenen algun altre tipus de treball en comú amb l'Institut d'Estudis Catalans?

—Treballem de manera coordinada a través de convenis en les activitats que poden ser d'interès per a les dues entitats. És el cas del romànic, per exemple, gràcies a l'excel·lent patrimoni que tenim a les nostres terres, o també del grup de micologia, que és el que ha exportat més feina. Es fa una classificació i un inventari dels bolets, és a dir, s'investiguen i es donen a conèixer els resultats, i després se n'editen els estudis, en una col·lecció. En el cas d'aquesta col·lecció de micologia, precisament, els llibres són els grans *best-sellers* de l'IEI, perquè es venen molt i no només aquí, sinó també en països que tenen una gran cultura dels bolets, com Polònia.

—Una altra targeta de presentació de l'IEI són les dues exposicions anuals, que cada vegada són més importants, i els premis de Sant Jordi, que s'han obert a tot l'àmbit de parla catalana [abans només eren per a autors de Lleida].

—Sí, les dues exposicions que organitzem a la primavera i a tardor són visitadíssimes, i pel que fa als premis, vam estar gairebé un any replantejant-los. Un país tan petit com el nostre, pel nombre de lectors i pel nombre d'habitants, excel·leix sens dubte en els premis literaris. En aquest context vam plantejar quin sentit tenien els nostres premis. Els d'investigació, que no n'hi ha tants, els teníem claríssims; però els de creació no estaven tan clars, perquè n'hi ha molts. A més, els d'investigació es convoca-ven alternativament, any sí i any no, i

no se'n garantia la publicació, amb la qual cosa estàvem d'acord que no tenia cap sentit. En el cas dels de literatura, el problema que jo hi veia era el fet de limitar-los als autors de Ponent. Una cultura és una llengua; per això vaig preferir obrir els premis de literatura a tot l'àmbit de parla catalana. Ara només es posa el límit que els autors no siguin consolidats, amb una obra publicada com a màxim, per poder donar així un cop de mà a autors novells i ajudar-los a fer-se un nom. Pel que fa als premis d'investigació, es va decidir garantir-ne la publicació el mateix any de la convocatòria. Estem molt satisfets del replantejament, i també de l'acte d'atorgament.

—Una institució cultural com l'IEI depèn del poder polític. És difícil fer una programació sense rebre pressions?

—Quan vaig accedir a la direcció portava ja dotze anys a la casa des d'un càrrec tècnic, com a directora de publicacions, però no participava en l'òrgan de govern. El que em va agradar més en els primers mesos que vaig ser directora de l'entitat és que no vaig rebre mai un no en cap de les propostes que llançava, i aquesta independència s'ha mantingut en els tres anys que porto ara al càrrec. En tot moment he intentat aplicar una política racional, gestionant els recursos amb responsabilitat. S'ha d'actuar amb el cap més que no pas amb el cor, encara que és veritat que no seria capaç de portar la gestió d'aquesta casa només amb la fredor del cap, perquè en la cultura, com ja he dit abans, hi tenen un paper important també la sensibilitat i els sentiments. Per aplicar aquesta política, a més, he comptat amb la col·laboració inestimable d'un personal molt eficient que coneixia des de feia molts anys. Un personal que estava disposat a treballar quan fes falta, no només els matins, quan es fa la feina interna, sinó també les tardes i els caps de setmana, quan l'IEI s'obre al públic i projecta l'activitat cap a fora. No tenen mai un no.

—Ara que comença un nou curs després dels canvis de govern a la Diputa-

ció, quins objectius prioritaris es marca l'IEI per a la propera legislatura?

—En primer lloc, m'agradaria molt que es reforcés l'Orquestra Simfònica Julià Carbonell de les Terres de Lleida, perquè n'estem molt satisfets. Quan vam decidir crear aquesta orquestra vam intentar analitzar en quina activitat cultural hi havia un buit més important al territori, i vam veure que era en el camp de la música. En punts com Cervera, Solsona, Vilaller, Bellpuig o la mateixa ciutat de Lleida hi ha una gran tradició i una gran sensibilitat per la música, i s'ha format una gran afició a través de l'auditori Enric Granados, però tot i això no hi havia una gran orquestra simfònica que permetés donar sortida a tota aquesta sensibilitat, tant pel que fa als músics com al públic. El balanç que en podem fer fins ara és magnífic: la Julià Carbonell ha tingut un prolífic primer any, en què fins i tot ha debutat al Gran Teatre del Liceu. Després d'aquest any d'èxits, doncs, una de les prioritats serà la consolidació de l'orquestra.

Un altre dels objectius serà continuar apostant per la cultura del territori i projectar-la enfora, la qual cosa passa per la mateixa orquestra i també pel romànic de la Vall de Boi, la Fira de Teatre al Carrer de Tàrraga, la Fira de Titelles de Lleida, els 800 anys de la Seu Vella o tot el patrimoni natural i monumental del territori. Diria que tenim el territori molt consolidat i ara cal que des de fora el coneguim. Cal que ens fem un nom a través de les nostres millors iniciatives culturals en els grans centres de poder i dins del món cultural en general.

—Destaca l'estreta col·laboració que manteniu amb la Paeria, tot i ser dues institucions de signe polític diferent.

—Des que vaig ser nomenada directora de l'IEI, al maig del 2000, vaig tenir ben clar de seguida que era molt important aquesta col·laboració tenint en compte que la cultura s'ha de finançar quasi exclusivament amb diners públics, perquè hi ha molt poc finançament privat del món cultural d'aquest país. Si som capaços d'acon-

“Una cultura és una llengua; per això vaig preferir obrir els premis de Sant Jordi de literatura a tot l'àmbit de parla catalana”

seguir patrocini privats, millor, però si no és així, tenint en compte que el finançament públic també té les seves lògiques limitacions pressupostàries, cal fer lluir molt el que tenim. I si hi ha col·laboració institucional, molt millor, perquè sumarem esforços. Si a més fóssim capaços d'aconseguir un pacte cultural, ja seria la glòria, però mentre això no arriba és important que col·laborem tant com puguem.

Tot això ho vaig tenir clar de seguida. Mira, al juny del meu primer any com a directora van concedir el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes a Josep Vallverdú. Vam fer una crida a les institucions amb responsabilitats culturals (Generalitat, Paeria, Universitat, Ateneu i Òmnium) i els vam dir que pensava que l'IEI havia de fer algun acte com a reconeixement d'aquest premi. Intuïa que la Paeria, tenint en compte que Vallverdú dona nom a un premi organitzat per l'Ajuntament, i en el qual nosaltres també participem, faria el seu homenatge; que la Universitat faria el seu; l'Ateneu, el seu... I vaig proposar que si sumàvem tots els esforços podríem fer un gran acte. Tothom va dir que sí i va funcionar molt bé. He intentat continuar aplicant aquesta política de col·laboració. Cadascú, des de la seva parcel·la, funciona.

Anna Sàez